
Efectul remitențelor asupra creșterii Produsului Intern Brut

Drd. Olivia–Georgiana NIȚĂ (georgi_nita@yahoo.com)
Academia de Studii Economice din București

Abstract

Evoluția ulterioară în domeniul social-economic, în special după ce România a aderat la 1 ianuarie 2007 la Uniunea Europeană, arată schimbări profunde. În condițiile pieței libere, inflația, șomajul și celelalte elemente specifice pieței își fac tot mai simțite efecte. În acest context, șomajul a devenit o problemă majoră, în sensul că România, cu o strategie greoaie de adaptare la condițiile pieței libere, mai ales în contextul în care a parcurs o perioadă prea lungă de adaptare, s-a trezit cu un nivel al șomajului extrem de ridicat. De aceea, o parte însemnată a forței de muncă, negăsind locuri adecvate în economia românească, sau, dorind venituri suplimentare, au ales calea de a utiliza oportunitățile oferite de directiva Uniunii Europene în legătură cu libera circulație a persoanei și au emigrat în alte țări. În momentul de față, putem discuta, despre un număr de 3-4 milioane de cetățeni români care își desfășoară activitatea în alte țări membre ale Uniunii Europene. Este lesne de înțeles că cei mai mulți sunt în Spania, Italia, Germania, Marea Britanie, dar și în alte state membre ale Uniunii Europene. Problema acestor persoane este delicată, în sensul că le rămân în țară familiile și în special acolo unde sunt minori apar probleme care se referă la nivelul de educație, de îngrijire și așa mai departe. Dar, cu toate acestea, acest proces de emigrare a forței de muncă este pozitiv pentru economia României. Ne putem imagina foarte simplu ce s-ar fi întâmplat în cazul în care aceste persoane nu ar fi emigrat. Ar fi fost posibilă încadrarea în muncă a întregului personal emigrant, sau ne-am fi trezit cu un șomaj galopant? Din acest punct de vedere putem afirma că acesta ar fi un prim avantaj pe care l-a avut emigrarea forței de muncă. Pe de altă parte, cu salarii mai bune decât în România, cu grija pentru familia și mulți dintre ei cu gândul la poziția lor în viață, în viitor, au adunat bani pe care i-au remis, i-au trimis în țară pentru ajutorarea familiilor, a rudelor, sau chiar pentru inițierea unor afaceri. Din datele publicate și prelucrate de Institutul Național de Statistică rezultă că anual, în jur de 8 miliarde de euro intră în România pe această cale, a remitențelor. În acest articol ne-am propus să evidențiem modalitățile statistico-econometrice de analiză a impactului remitențelor asupra dezvoltării economice. În realitate, rezultă foarte clar că aceste remitențe au efect pozitiv asupra creșterii economice,

contribuind cu câteva procente la creșterea produsului intern brut. Mai mult decât atât, putem afirma că pe lângă sumele despre care am vorbit și care sunt oarecum identificate și urmărite, în țară mai intră și alte miliarde de euro pe care emigranții la întoarcerea în țară definitivă sau cu ocazia vizitelor la familie le aduc dar nu le evidențiază în conturi. Deviația standard a PIB-ului sau a consumului trebuie urmărite în sensul că variabilele care contribuie la creșterea produsului intern brut pot fi analizate prin metode statistico-econometrice, așa încât să avem o imagine mai clară asupra corelației dintre remitențe și creșterea economică și mai mult decât atât, să putem chiar influența adoptarea unor măsuri care să asigure creșterea acestor sume care intră în țară.

Cuvinte cheie: remitențe, creștere economică, factor, model statistic, estimare.

Clasificarea JEL: F24, F43, O43

Introducere

În acest articol s-a urmărit definirea precisă a remitențelor în condițiile actuale pentru a stabili prin modele econometrice modul în care acestea au un impact asupra creșterii economice. În articol se prezintă succesiv aspectele privind structura produsului intern brut, variabilele care contribuie la înregistrarea și creșterea acestuia precum și a celorlalte elemente care asigură sub formă factorială creșterea produsului intern brut deci, a economiei din țara noastră. Se explică faptul că remitențele sunt acele sume care sunt aduse în țară de emigranții care lucrează în țări membre ale Uniunii Europene. Pe lângă avantajele pe care le resimt familiile care primesc aceste remitențe trebuie să precizăm și faptul că acestea au efecte asupra evoluției nu numai economice ci și sociale. Pe de o parte unii dintre membrii familiei, minori, elevi, poate și studenți care rămân în țară resimt lipsa unei familii concentrate poate și în domeniul educației atunci când ne gândim la elevi și alte persoane minore. Dar trebuie să vedem că în condițiile pieței libere șomajul poate atinge rate deosebite. În aceste condiții puse în ecuații rezultă că remitențele aduse de emigranți reprezintă o șansă pentru venituri suplimentare, de valoare adăugată brută care contribuie la creșterea produsului intern brut, precum și a produsului intern brut per capita. Am urmărit creșterea remitențelor punând în evidență prin câteva cifre nivelul înregistrat de către acestea. Am identificat de asemenea metode și modele statistico-econometrice în care am luat în discuție variabila remitențe, variabila produs intern brut, variabila consumului, variabila posibilităților de consum. Din acest punct de vedere am insistat și pe faptul că între remitențe și consum există un efect pozitiv, dar în același timp am stabilit și un model prin care s-a putut analiza relația dintre remitențe

și investiții. Din acest articol, pe baza studiului efectuat, am desprins câteva aspecte care evidențiază rolul remitențelor în creșterea economică.

Literature review

Anghelache et al (2007) au abordat o serie de aspecte teoretice și practice referitoare la analizele macroeconomice. Anghelache, Mitruț și Voineagu (2013) au prezentat elemente ale utilizării indicatorilor macro în studiile economice. Anghelache, Niță și Badiu (2015) au studiat noțiuni privind incluziunea financiară. Anghelache, Partachi, Anghel și Niță (2017) au cercetat influența pozitivă a remitențelor asupra reducerii sărăciei. Anghelache (2009) a utilizat instrumentarul statistic pentru analiza migrației. Goschin, Popa și Roman (2010) au prezentat o perspectivă macroeconomică a remitențelor migranților în România și țările balcanice. Haider, Hossain și Siddiqui (2016) au studiat impactul remitențelor asupra consumului și a comportamentului de economisire. Hatton (1995) a prezentat un model al emigrării în Regatul Unit. Niță (2018) a studiat rolul remitențelor în creșterea economică. O temă similară este tratată și de Olayungbo și Quadri (2019). Pop (2009) a efectuat un studiu privind evoluția sărăciei. Pradhan (2016) a studiat dacă remitențele determină creșterea economică în economiile emergente. Ruggles (1992) a cercetat posibilități de măsurare a sărăciei. Taylor (1992) a analizat efectele remitențelor. Ustubici și Irdam (2011) au prezentat o analiză cantitativă a impactului remitențelor asupra dezvoltării umane. Ziesemer (2012) a studiat efectele remitențelor asupra țărilor în curs de dezvoltare.

Metodologie, date, rezultate și discuții

De-a lungul timpului odată cu recunoașterea fenomenului – remitențelor, în literatura economică s-au dezvoltat o serie de modele statistico-econometrice care au studiat impactul acestora în dezvoltarea economică atât a țărilor sursă, cât și țărilor gazdă ale migranților.

Începem prin a prezenta un model de regresie liniară simplă care analizează impactul remitențelor în dezvoltarea economică a unei țări. Modelul poate fi scris astfel:

$$PIB = \alpha_0 + \beta_1 R + \mu \quad (1)$$

unde PIB reprezintă produsul intern brut, R – remitențele și μ termenul de eroare, care arată efectele altor factori. În estimarea modelului se folosesc valorile logaritmice ale variabilelor. Din analiza acestui model simplu se așteaptă ca rezultatul să arate influența pozitivă a remitențelor asupra creșterii economice.

Adăugând în cadrul modelului mai multe variabile pentru analiza efectului remitențelor asupra creșterii economice, un astfel de model devine:

$$PIB_{i,t} = \beta_1 R_{i,t} + \beta_2 X_{i,t} + \alpha_i + \mu_{i,t} \quad (2)$$

unde i reprezintă țara, t – perioada de analiză, R - remitențele, calculate ca procent din PIB, X conține o serie de variabile care influențează creșterea economică, cum ar fi: inflația, care poate fi calculată, în acest caz ca variație procentuală a indicelui prețurilor de consum; deschiderea către comerțul internațional, definit ca raport între suma exporturilor și importurilor de mărfuri față de producția totală; alte fluxuri de capital raportate la PIB (investiții străine directe, ajutoare, fluxuri de portofoliu) și creșterea populației.

Un alt model ia în calcul variabile diferite pentru a estima influența remitențelor în creșterea economică. De exemplu modelul propus de Meyer D. și Shera A. se scrie:

$$PIB = \beta_0 + \beta_1 R + \beta_2 CFB + \beta_3 C + \beta_4 GrSc + \beta_5 AF + \beta_6 SCC + \beta_7 PopG + \beta_8 CRS + \beta_9 DAT + \varepsilon \quad (3)$$

iar variabilele reprezintă: PIB – produsul intern brut în logaritm natural, R – remitențele calculate ca procent din PIB, CFB – capitalul fix brut exprimat ca procent din PIB, C - cheltuielile de consum ale gospodăriei exprimate ca procent din PIB, $GrSc$ – gradul de înrolare în școală, exprimat ca procent din PIB, AF - aprofundarea financiară, SCC – soldul contului curent exprimat ca procent din PIB, $PopG$ – creșterea populației ca procent din PIB, CRS – cursul real de schimb, DAT – datoria publică exprimată ca procent din PIB, β_0 – termenul de control, ε - termenul de eroare.

Pentru a analiza relația dintre remitențe și volatilitatea macroeconomică Jidoud A. (2015) a propus următorul model:

$$\sigma_{i,X} = c + \gamma R_i + \beta X_i + \mu_i \quad (4)$$

unde $\sigma_{i,X}$ reprezintă deviația standard a PIB-ului sau a consumului, logaritmate înainte de a fi folosite pentru estimarea modelului. R sunt calculate ca procent din PIB, γ este paramentru de interes care analizează impactul remitențelor asupra volatilității macroeconomice, X_i cuprinde variabilele identificate în literatura economică cu impact asupra volatilității, acestea ar fi: venitul pe cap de locuitor, dezvoltarea financiară (care se poate calcula ca și procent al creditelor acordate sectorului privat în PIB) sau ajutoarele pentru dezvoltare.

Un alt model care studiază dacă remitențele provenite de la lucrătorii migranți influențează creșterea economică a țării de origine a migranților este modelul dezvoltat de Mansoor and Quillin (2006) și poate fi descris astfel:

$$\Delta y_1 = \beta_0 + \beta_1 y_{0i} + \beta_2 R_i + \beta_3 CFB_i + \beta_4 FNCP_i + \mu_i \quad (5)$$

Variabila y reprezintă log PIB-ului real pe cap de locuitor, y_0 fiind valoarea inițială a PIB-ului, R - remitențele ca și în celelalte modele economice sunt folosite ca procent din PIB, CFB reprezintă formarea capitalului brut, folosit în estimarea modelului ca procent din PIB și logaritmat, $FNCP$ sunt fluxurile nete de capital privat ca procent din PIB și de asemenea logaritmuate. Autorii acestui model au dezvoltat o extensie a acestuia prin utilizarea creșterii remitențelor:

$$\Delta y_i = \beta_0 + \beta_1 y_{0i} + \beta_2 \Delta R_i + \beta_3 CFB_i + \beta_4 FNCP_i + \mu_i \quad (6)$$

O altă modalitate prin care se poate demonstra influența remitențelor în dezvoltarea economică este prin studierea investițiilor și a consumului. Modelul prin care se poate analiza relația dintre **remitențe și investiții** se poate scrie:

$$Inv_{it} = \beta_0 + \beta_1 R_{it} + \beta_2 X_i + \mu_i + \varepsilon_{it} \quad (7)$$

unde Inv reprezintă investiția în PIB pentru țara i , din perioada t . R , bineînțeles reprezintă remitențele, iar matricea X este formată din variabile care pot avea efecte pozitive sau negative asupra investițiilor, matricea include variabile ca: rata de creștere pe cap de locuitor, rata dobânzii, rata inflației.

Modelul care analizează relația dintre **remitențe și consum**, model prezentat de Akpa E. (2018) este descris prin:

$$CFG = f(R, EXR, RI) \quad (8)$$

unde CFG este consumul final al gospodăriei la momentul de timp t , R reprezintă volumul remitențelor primite de gospodăria respectivă la momentul de timp t , EXR este schimbul valutar la momentul t , iar RI reprezintă rata inflației la momentul t .

Pentru a estima influența remitențelor în creșterea economică prin dezvoltarea capitalului uman se poate estima modelul:

$$sc_{it} = \lambda_0 + \lambda_1 R_{it} + \lambda_2 PIB + \mu_i + \varepsilon_{it} \quad (9)$$

Acest model analizează impactul înscrierilor școlare, prin variabila sc asupra creșterii remitențelor și implicit a creșterii economice.

Concluzii

În ceea ce privește evoluția variabilei remitențe din punct de vedere statistic adică al creșterii acestora, s-a desprins concluzia că emigrarea unei părți din forța de muncă are atât efecte negative cât și pozitive asupra evoluției social-economice a României. Vorbind de aspecte negative avem în vedere că în marea masă a emigranților se încadrează și un număr mare de specialiști din domeniile IT, al sănătății, medical, al educației și chiar în domeniul inovării precum și altele. Așadar, forța de muncă rămasă în țară

este ușor destabilizată, în sensul că în domenii prioritare și pentru economia noastră lipsesc forțele, cadrele care pot fi utilizate la realizarea unor proiecte naționale. Pe de altă parte emigrarea produce remitențe adică sume de bani care se adaugă, se strâng și se trimit în România, acestea fiind utilizate pentru consum sau investiții de membrii familiilor respective. Pozitiv este și faptul că deși nu în masă, un număr important de persoane care au ales calea de a lucra în Uniunea Europeană se întorc acasă propunându-și ca din sumele acumulate să își inițieze afaceri, aducătoare de venituri pentru ei și familii, dar contribuind astfel și la un impuls în direcția creșterii produsului intern brut prin valoarea adăugată realizată. Modele utilizate pentru stabilirea corelației dintre remitențe și dezvoltarea economică pot fi utilizate la alte serii de date mai largi, mai complete având ca efect stabilirea concretă a influenței pe care remitențele le au asupra creșterii economice. Desigur, tema impactului remitențelor asupra dezvoltării economice poate fi lărgită și adâncită utilizând și alte modele statistico-econometrice precum și identificarea, construirea de serii de date mai lungi, complexe care să stea la baza studiilor concrete. În final, putem concluziona că remitențele au un impact pozitiv în ceea ce privește creșterea economică.

Bibliografie

1. Anghelache, C. și colaboratorii (2007), *Analiza macroeconomică – Sinteze și studii de caz*, Editura Economică, București
2. Anghelache, C., Mitruț, C., Voineagu V. (2013), *Statistică macroeconomică. Sistemul Conturilor Naționale*, Editura Economică, București, capitol 8, *Utilizări ale indicatorilor macro în analizele economice*, 299 – 387
3. Anghelache C., Niță G., Badiu A. (2015), *Financial Inclusion, focus on Romanian migrants and their families*, International Conference “Romania on the Recovery Path – Economic – Financial Decision under Risk”, 253-262
4. C., Partachi I., Anghel M.G., Niță G. (2017), „Remittances, element with positive influence on poverty reduction”, International Conference “10 years membership in the European Union - Analyses, methods, models regarding the results of Romania”, 111-119
5. Anghelache, C. (2009), Statistical possibilities for the analysis of migration. *Metalurgia internațional*, XIV (14), Special Issue, 155-156
6. Goschin Z., Popa A., Roman M. (2010), *Migrant's Remittances in Romania and Balkan Countries: A Macro-Economic Perspective*, International Conference on Eurasian Economies, 4-5 November 2010, Istanbul, Turkey, in International Conference on Eurasian Economies, Beykent University Publishing House, 160-166
7. Haider, M.Z., Hossain, T., Siddiqui, O.I. (2016), Impact of Remittance on Consumption and Savings Behavior in Rural Areas of Bangladesh, *Journal of Business, LAR Center Press*, vol. 1 (4), 25-34, September
8. Hatton, T. (1995), A Model of U.K. Emigration, 1870-1913, *The Review of Economics and Statistics*, 77 (3), 407-15

-
9. Niță G. (2018), Remittances form migrant workers and their importance in economic growth, *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 8 (1), 161–166
 10. Olayungbo, D.O., Quadri, A. (2019), Remittances, financial development and economic growth in sub-Saharan African countries: evidence from a PMG-ARDL approach, *Springer Open*, 5:9
 11. Pop, M.A. (2009), Determinarea evoluției sărăciei cu ajutorul pragurilor relative ancorate în timp, *Revista Calitatea Vieții*, XX, 3–4, 377–398
 12. Pradhan, K.C. (2016), Does remittance drive economic growth in emerging economies: Evidence from FMOLS and Panel VECM, *Theoretical and Applied Economics*, XXIII (4) (609), Winter, 57-74
 13. Ruggles, P. (1992), Measuring poverty, University of Wisconsin – Madison, *Institute for Research on Poverty*, 14, No (1)
 14. Taylor, J.E., (1992), Remittances and inequality reconsidered: Direct, indirect, and intertemporal effects, *Journal of Policy Modeling*, 14 (2), 187-208
 15. Ustubici, A., Irdam, D. (2011), The impact of remittances on human development: a quantitative analysis and policy implications, *Economics Sociology*, 5, (1), 2012, 74-95
 16. Ziesemer, T. H. W. (2012), Worker remittances, migration, accumulation and growth in poor developing countries: Survey and analysis of direct indirect effects, *Economic Modeling*, 29, 103-118